

การจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคม
เขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

Drug Addict Rehabilitation Management to Return Good People to Society

Ratchaburi Province Area

วสันต์ กลิ่นสุคนธ์¹, เชาวฤทธิ์ เชาวแสงรัตน์² และธัญชกร ปกิตตาวิจิตร³

Wasan Klinsukhon¹, Chaowarit Chaowsangrat² and Thananchakorn Pakittawichit³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2,3}

Corresponding Author E-mail: wasan.kli@rmutr.ac.th

Retrieved; 15-04-2025; Revised; 10-06-2025. Accepted; 19-08-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี 2) เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคของการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี 3) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดในเขตจังหวัดราชบุรี 10 คน 2) ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดในเขตจังหวัดราชบุรี 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า

1) สถานการณ์การฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ในเขตพื้นที่ได้มีการจัดการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในหลายรูปแบบ ทั้งชุมชนบำบัด การนำส่งบำบัดในศูนย์บำบัดของรัฐและเอกชน แต่ยังไม่สามารถลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดลงได้ ในบางพื้นที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอยู่หลายประการ

2) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ปัญหาที่พบในพื้นที่ ยังขาดความต่อเนื่องในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การประสานงานของแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนร่วม ปัญหานโยบายของภาครัฐไม่สอดคล้อง การใช้กฎหมายยาเสพติดที่ขัดกับการปฏิบัติ และการขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ

3) รูปแบบการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จัดให้มีการใช้ชุมชนบำบัดในระดับตำบลโดยมีองการบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลเป็นดำเนินการและร่วมประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการวิจัยพบว่าการบำบัดผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่นั้น ยังขาดหน่วยงานที่มีงบประมาณในการบริหารจัดการและความต่อเนื่องของการบำบัด ซึ่งทางผู้วิจัยได้เห็นว่าหน่วยงานท้องถิ่นระดับตำบล มีศักยภาพในการบริหารจัดการการบำบัดผู้ติดยาเสพติดได้

คำสำคัญ: การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด, กฎหมายยาเสพติด, การฟื้นฟูสมรรถภาพ

Abstract

This research aimed to: (1) analyze the situation of drug addiction rehabilitation intended to return rehabilitated individuals to society in Ratchaburi Province; (2) identify the problems and obstacles in the management of drug addiction rehabilitation in Ratchaburi Province; and (3) develop a management model for the rehabilitation of drug addicts in Ratchaburi Province. The key informants comprised 10 officials responsible for supervising drug rehabilitation in Ratchaburi Province and 30 individuals who had undergone drug rehabilitation in the province. Data were collected through in-depth interviews and documentary research, and were analyzed using content analysis.

The findings revealed that:

1) With regard to the situation of drug addiction rehabilitation in Ratchaburi Province, rehabilitation has been organized in a variety of forms, including community-based treatment for drug addiction and referral to public and private treatment centers. Nevertheless, the number of drug users has not fallen, treatment has been unsuccessful in some areas, and many problems and obstacles in rehabilitation remain.

2) The problems and obstacles in the management of drug addiction rehabilitation identified in the area include a lack of continuity in rehabilitation, weak coordination among the agencies involved, inconsistent government policies, the application of narcotics laws that conflict with actual practice, and an insufficient budget for management.

3) The proposed management model for drug addiction rehabilitation provides community-based rehabilitation services at the sub-district level, with the sub-district administrative organization or the municipality acting as the operator in coordination with other relevant agencies.

The research further found that drug addiction treatment in the area still lacks agencies with sufficient budgets to manage treatment and to ensure its continuity. The researchers concluded that

local government agencies at the sub-district level have the potential to manage the treatment of drug addiction.

Keywords: Drug Management, Rehabilitation, Narcotics Law

บทนำ

ปัญหายาเสพติดนับว่าเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นับว่าเป็นปัญหาสังคมที่รุนแรงที่สุดในแต่ละประเทศทั่วโลก ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการรวมถึงนโยบายต่างๆ จากรัฐบาลผู้นำเพื่อป้องกันและแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง โดยจากข้อมูลรายงาน World Drug Report 2022 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC : United Nations Office on Drugs and Crime) พบว่าในปี 2563 มีจำนวนประชากรกว่า 284 ล้านคนจากทั่วโลก ในช่วงอายุ 15-64 ปี ที่ติดยาเสพติด ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 26 เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับสิบปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ใหญ่รวมถึงใช้ในปริมาณที่มากกว่าเช่นเดียวกัน (ภูฟ้าเรศโสม,2566)

สถานการณ์การค้ายาเสพติดประเภทสังเคราะห์ (synthetic drugs) ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากสถิติในปี 2562 – 2564 จะพบว่ายาบ้า (Metamphetamine) เป็นสารกระตุ้นประสาทในกลุ่มสารสังเคราะห์ Amphetamine) ที่ถูกยึดครองได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2562 จำนวนยาบ้าที่ถูกยึดได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 78.5 ปี 2563 เพิ่มขึ้นร้อยละ 84.8 และล่าสุดปี 2564 เพิ่มสูงถึงร้อยละ 88.6 และมีการขยายตัวและความหลากหลายของการผลิตยาเสพติดชนิดสังเคราะห์และการลักลอบค้าในเอเชีย แต่เส้นทางการลักลอบเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รายงานดังกล่าวนำเสนอข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ายาเสพติดประเภทสังเคราะห์ (SDG MOVE,2565)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดของประเทศไทย สืบเนื่องมาจากขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำซึ่งเป็นพื้นที่พรมแดนระหว่างประเทศไทย ลาว และ พม่า ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดมีการลักลอบนำยาเสพติดจำนวนมากเข้ามายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการจับกุมยาเสพติดได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ (แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด,2565)

จากเหตุผลดังกล่าว การจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี จึงเป็นเหตุผลสำคัญยิ่งให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในปัจจุบัน และนำผลการวิจัยมาสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดราชบุรีเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน เป็นต้นแบบให้หน่วยงานที่สนใจศึกษาการฟื้นฟู

สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด นำวิธีการแนวคิดไปปรับใช้ตามบริบทของหน่วยงานของตนเองได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคของการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่ จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่ จังหวัดราชบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีเชิงระบบ

ทฤษฎีระบบหรือ System Theory เกี่ยวข้องกับการจัดการและการบริหารงานในองค์การ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบเข้ามาในมุมมองขององค์การ การนี้นำมาใช้ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ การกำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ และเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขององค์การและการบริหารงาน โดยมุ่งหวังให้มองเห็นภาพรวมขององค์การในสภาพที่เป็นระบบทั้งหมด (Scott ,1967)

2. ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ได้เสนอทฤษฎีการจูงใจ โดยอธิบายว่า การจูงใจคนตามความต้องการของคนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (1) ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอด (2) ความต้องการความปลอดภัย (security needs) เป็นเรื่องของการป้องกัน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับร่างกายความเจ็บปวดและความสูญเสียทั้งชีวิตรวมถึงทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังหมายถึง ความมั่นคงของงานอีกด้วย (3) ความต้องการทางสังคม (belongingness needs) นอกเหนือจากการได้รับความต้องการทางด้านร่างกาย และความปลอดภัยแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการทางสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้น จึงต้องการได้รับการยอมรับจากคนอื่นและการมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคม (4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการหลังจากได้รับความต้องการจากทั้งสามข้างต้นแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการความมั่นใจตนเอง โดยต้องการให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญและความต้องการมีฐานะเด่นทางสังคม (5) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (self- actualization needs) เป็นความต้องการรับสูงสุด หลังได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งสี่ข้างต้นแล้ว ความต้องการในระดับนี้ จะเป็นความต้องการที่จะสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง และผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีที่สุดแต่อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของตัวบุคคล นอกจากนี้มาสโลว์ ยังเสนออีกว่า ประยุกต์ใช้เพื่อจูง

ใจในการปฏิบัติงานมีข้อควรปฏิบัติอย่างไร โดยแบ่งออกเป็น มี 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง เป็นการตอบสนองความต้องการด้านสังคมกระทำได้โดยการให้ความรู้สึกแก่บุคคลที่ทำงานว่าส่วนหนึ่งขององค์การได้รับความอบอุ่นจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและการได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็น และได้รับโอกาสในด้านอื่น ๆ (2) ด้านความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเป็นการตอบสนองความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยโดยให้ความมั่นคงในหน้าที่การงานไม่ปล่อยให้ว่างงานหรือไล่ออกโดยไม่มีเหตุผลหรือได้รับความยุติธรรมเมื่อได้รับการกลั่นแกล้ง (3) ด้านความรู้สึกประสบความสำเร็จเป็นการตอบสนองความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จกระทำได้โดยการเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถที่มีอยู่ (อรรถพล หมายกรัต, 2560) กระบวนการจัดการที่มีการใช้ประสพผลสำเร็จในองค์กรจะช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงาน และเป็นหัวใจที่ช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาวะทางธุรกิจและสังคมได้อย่างมีความสำเร็จ (สุทธิ ขวัญเงิน, 2559)

3. แนวทางการบริหารจัดการผู้ติดยาเสพติด

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสพติด การบริหารจัดการนี้อาจใช้หลากหลายแนวทางเพื่อให้ผู้ที่ติดยาเสพติดสามารถกลับสู่สภาวะที่ดีขึ้นและเริ่มสร้างชีวิตที่ปราศจากสารเสพติด แนวทางการบริหารจัดการนี้อาจมีองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น

1) สนับสนุนทางจิตวิทยา การให้การสนับสนุนทางจิตวิทยาเพื่อช่วยให้ผู้ที่ติดยาเสพติดสามารถเข้าใจเหตุผลและแรงจูงใจของพฤติกรรมเสพติด และช่วยในการพัฒนาและสร้างสภาวะที่แข็งแกร่งทางจิตใจ

2) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การช่วยให้ผู้ป่วยเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเสพติด และการพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาแทนการเสพติด

3) การสนับสนุนสังคม การสนับสนุนให้ผู้ที่ติดยาเสพติดสามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและสังคม โดยการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการสนับสนุนการฟื้นฟู

4) การสร้างแผนฟื้นฟู การช่วยให้ผู้ป่วยกำหนดและดำเนินการตามแผนฟื้นฟูที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (Habibović, 2021)

4. แนวคิดการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดผ่านศูนย์ฟื้นฟู โดยได้ทดลองดำเนินการศึกษาเพื่อการนำระบบการสนับสนุนทางสังคมและการสอนของครอบครัวที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันมาใช้ แนวคิดนี้เน้นการสร้างระบบการสนับสนุนที่มุ่งเน้นทั้งด้านสังคมและการศึกษา เพื่อช่วยในการรักษาและบำบัดผู้ติดยาเสพติดและเติบโตพัฒนาในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยครอบครัวที่มีการการสอนของครอบครัวที่ดี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รักษาสามารถรับมือและเอาชนะปัญหาของการติดยาเสพติดในระยะยาวอย่างเต็มที่และสร้างสุขภาพจิตใจและร่างกายที่ดีขึ้นอย่างมีความยั่งยืน (Oberemok, 2021)

แนวทางในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดใช้การเข้าใจทางหลายระดับในการที่ความสัมพันธ์ระหว่างยาและสังคมได้เปลี่ยนแปลงในช่วงยาวนาน โดยการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงระดับรัฐใน

สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงในบริการที่ให้กับองค์กรการรักษายาเสพติดขั้นแรกได้สำรวจการแพร่กระจายของกฎหมายเกี่ยวกับผู้ช่วยกรรมดีและการเข้าถึง Naloxone Access ที่เป็นการปฏิวัติระบบการรักษาของการติดยาเสพติด ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของมุมมองที่เน้นไปที่การแพทย์ แทนที่จะเป็นการกฎหมายในการรักษาผู้ติดยาเสพติด (Olsen,2021)

แนวคิดในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างกระบวนการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่เพื่อสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาและการฟื้นฟู เกี่ยวข้องกับการปรับใช้เทคโนโลยีในการรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีทางด้านอิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสาร (Marsch,2012)

6. นโยบายยาเสพติด

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ มุ่งเน้นการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดจนไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ โครงสร้างนโยบายและแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วย นโยบายและแผน 6 ด้าน 45 แนวทาง (สำนักงาน ป.ป.ส.,2566)

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือ System Theory มาเพื่ออธิบายกระบวนการขั้นตอนในการวางแผน การดำเนินการ และการประมวลผล เพื่อนำมาใช้อธิบายพัฒนารูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ โดยมองปัญหาของยาเสพติด คือ ปัจจัยนำเข้า ที่มีผู้เสพยาเสพติด ที่ยังคงเป็นปัญหาทางสังคม ส่งผลกระทบต่อชุมชนและเศรษฐกิจในชุมชน และรวมถึงการกลับมาติดยาของผู้เสพยาเสพติด แล้วนำปัญหาดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในพื้นที่จังหวัดราชบุรี พัฒนารูปแบบกระบวนการโดยนำแนวคิดการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด คือ

1. การนำแนวทางใช้หลักคำสอนของศาสนาเป็นแนวทางและแรงบันดาลใจในการแก้ไขและพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเองและสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

2. การนำระบบการสนับสนุนทางสังคมและการสอนของครอบครัวที่ต้องใช้พึ่งพาอาศัยกันมาใช้นั้นการสร้างระบบการสนับสนุนที่มุ่งเน้นทางด้านสังคมและการศึกษาเพื่อช่วยในการรักษาและบำบัดผู้เสพยาเสพติดและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยครอบครัวที่มีการสอนที่ดีของครอบครัว เพื่อให้ผู้รักษาสามารถรับมือและเอาชนะปัญหาของการติดยาเสพติดในระยะยาวและสร้างสุขภาพจิตใจและร่างกายที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

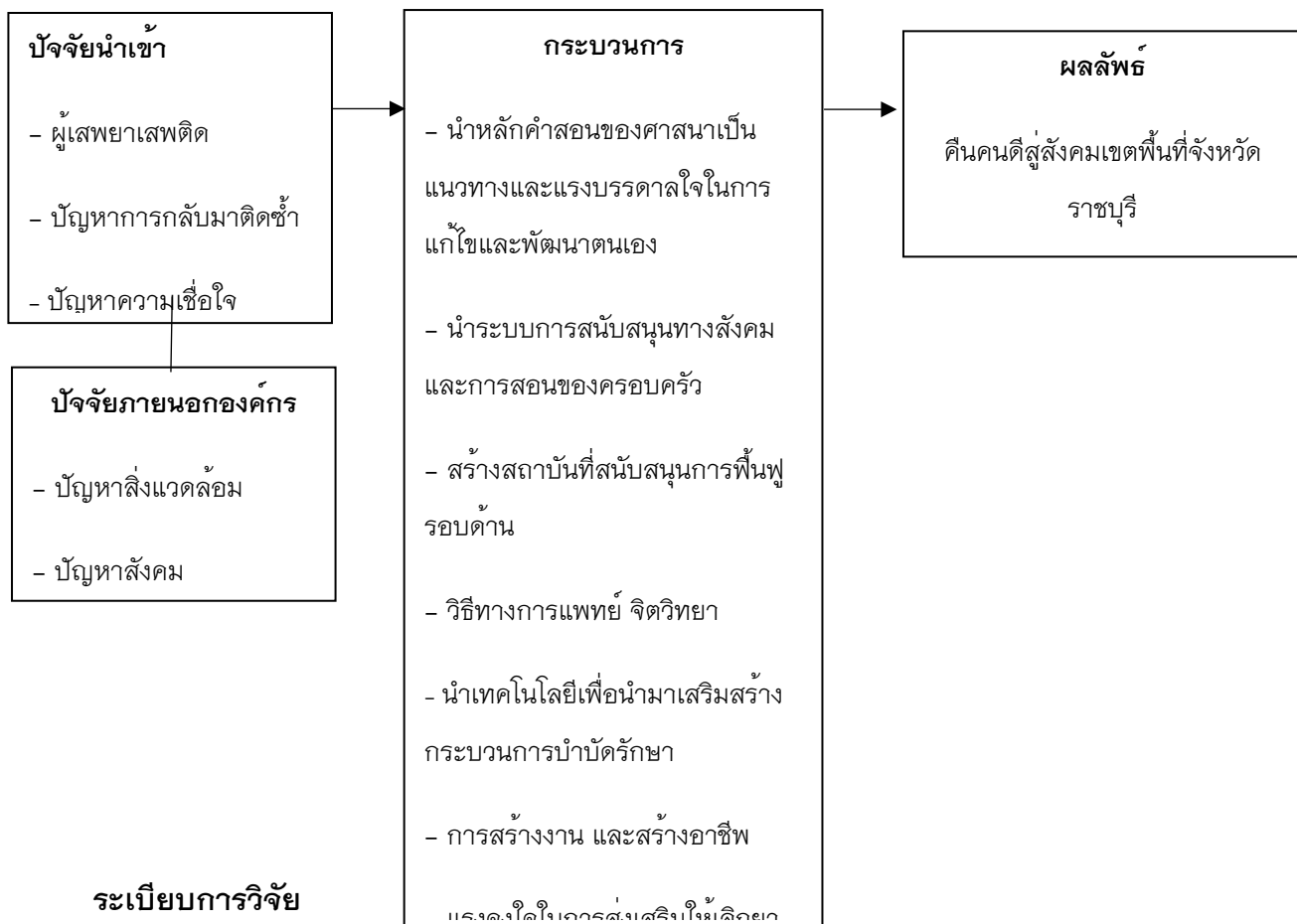
3. สร้างสถาบันที่สนับสนุนการฟื้นฟูรอบด้าน สร้างสนธิสัญญาในศูนย์ฟื้นฟูที่พักอาศัย โดยการเน้นการบำบัดที่เกิดขึ้นในชุมชน และวิเคราะห์แนวทางในการบำบัดและชีวิตประจำวันของแต่ละศูนย์ มุ่งเน้นเพื่อให้เข้าใจในวิธีการฟื้นฟูที่สร้างขึ้นในแต่ละสถานที่ ให้ความสำคัญกับบทบาททางสังคม ใช้ประสบการณ์และเวลาในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

4. วิธีทางการแพทย์ จิตวิทยา โดยใช้ระบบการรักษาของทางแพทย์เข้ามารักษาการติดยาเสพติดของผู้เสพยาเสพติด และรักษาสุขภาพจิตพร้อมกัน

5. นำเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างกระบวนการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยนำการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่เพื่อสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาและการฟื้นฟู โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการติดตามประเมินผล การบันทึกการใช้ยา การใช้เครื่องมือออนไลน์เพื่อให้ความรู้และสนับสนุนในการฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละบุคคล

6. การสร้างงาน โดยการเน้นการส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดมีโอกาที่จะทำงาน สร้างรายได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เสพยาเสพติดมีความภูมิใจ พึ่งพอใจในการทำงาน และลืมเรื่องของการใช้ยาเสพติด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบการวิจัย

การศึกษาวิจัย

ผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีรายละเอียดประชากรกลุ่มเป้าหมาย

เรื่อง การบริหารจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนครอบคลุม ได้ดำเนินการสอบถามข้อมูลในทุกอำเภอในจังหวัดราชบุรี ทั้งหมด 10 อำเภอ การวิจัยได้แบ่ง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 30 คน รวม 40 คน ดังนี้

1) ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดในเขตจังหวัดราชบุรี ที่ได้รับมอบหมายจากนายอำเภอ อำเภอละ 1 คน ทั้งหมด 10 อำเภอ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 10 คน

2) ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดในเขตจังหวัดราชบุรีและสามารถกลับสู่สังคมโดยไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก โดยประสานกับเจ้าหน้าที่ของอำเภอเพื่อหาผู้ที่สมัครใจให้ข้อมูล โดยแบ่งเป็นอำเภอละ 3 คน ทั้งหมด 10 อำเภอ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือวิจัยมาเพื่อใช้ในการศึกษา 2 ประเภท ประกอบด้วย

1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อนำข้อมูลในเชิงอธิบายเพื่อพรรณนาเชิงคุณภาพ

2) แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (structured interview form) มีองค์ประกอบ 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการถอดเทป เพื่อทำการสังเคราะห์และแยกแยะความหมายออกมาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยพิจารณาสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันของข้อมูล เพื่อจัดระบบข้อมูลและลดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็นออก จากนั้นผู้วิจัยจะทำการตีความ โดยพยายามดึงความหมายจากข้อมูลที่มีอยู่ และหาความเชื่อมโยงของข้อมูลที่ปรากฏ และอธิบายบรรยายสรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

จากการลงพื้นที่ผู้ให้ข้อมูลถึงสถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามถึงสถานการณ์การติดยาเสพติดในปัจจุบันในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีเพื่อให้เข้าใจบริบทของพื้นที่และสถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในจังหวัดราชบุรี โดยผู้ให้ข้อมูลในส่วนนี้ทั้งหมดเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้ให้ข้อมูลไว้ โดยแบ่งเป็น 2 หัวข้อหลักคือ

1) สถานการณ์การติดยาเสพติดในปัจจุบันในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

จากการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานการณ์ของยาเสพติดในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรีณปัจจุบันนั้น ยังมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตพื้นที่อยู่อย่างต่อเนื่องและยังมีการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาในเขตพื้นที่เป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้น เนื่องด้วยในปัจจุบันราคายาเสพติดมีการปรับราคาในราคาที่ต่ำลง อีกทั้งนโยบายของภาครัฐที่ให้ผู้เสพนั้นคือผู้ป่วย ทำให้ผู้ครอบครองยาเสพติดในปริมาณน้อยหรือผู้เสพยาเสพติดต้องเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูแทนที่จะมีการใช้กฎหมายในการจับกุมดำเนินคดี และมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดลงไปในผู้ติดยาเสพติดที่มีช่วงวัยที่อายุน้อยลง กลุ่มเยาวชน รวมถึงการควบคุมและการยับยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรียังเป็นไปได้ยากลำบาก และเมื่อมีการแพร่ระบาดมากขึ้นผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูก็จะมีปริมาณมากขึ้นด้วยเช่นกัน

2) สถานการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

จากการลงพื้นที่เพื่อเป็นข้อมูลในกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูบำบัดสมรรถนะผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ได้ให้ข้อมูลถึงสถานการณ์การฟื้นฟูการบำบัดในเขตพื้นที่ราชบุรี ในปัจจุบันนี้เองด้วยมีผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากทำให้การฟื้นฟูบำบัดเป็นได้ยากลำบาก ดังการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลดังนี้มีทั้งผู้เสพและผู้ขายในชุมชนเป็นจำนวนมากจนยากเมื่อถามถึงกระบวนการจัดการผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายหน่วยงานโดยเริ่มต้น ในการคัดกรอง จับกุม ผู้ติดยาเสพติด มีการคัดกรองประเภทของผู้ติดยาเสพติดออกเป็นหลายกลุ่ม เพื่อให้ง่ายต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เมื่อมีการคัดกรองผู้ติดยาเสพติดเสร็จสิ้น จึงจัดส่งผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดต่อไป โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองช่วยในการลงพื้นที่ค้นหาผู้ติดยาเสพติด ส่งต่อหน่วยงานของทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำหน้าที่จับกุม และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของพื้นที่ทำการคัดกรองแยกผู้ติดยาเสพติดตามคุณลักษณะต่างๆ เช่น การครอบครองปริมาณยาเสพติด สุขภาพร่างกาย โรค รวมถึงสภาวะทางจิตใจ เพื่อให้ส่งดำเนินการไปยังหน่วยงานฟื้นฟูในเขตพื้นที่ หากมีสภาวะทางจิตหรือจำเป็นต้องใช้ยาเพื่อลดการเสพยาเสพติดจะต้องนำส่ง

โรงพยาบาลที่มีความชำนาญต่อไป หากผู้เสพติยาเสพติดมีความประสงค์จะเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถนะผู้ติดยาเสพ ซึ่งในหน้าที่ของการฟื้นฟูสมรรถนะผู้ติดยาเสพติดจะมีหน่วยงานของ สาธารณสุข ฝ่ายปกครอง ฝ่ายท้องถิ่น แยกกันทำตามบริบทของแต่ละตำบล

จากการลงพื้นที่ทำให้ทราบว่า ทางแต่ละหน่วยงานได้มีการดำเนินการฟื้นฟูบำบัดผู้ติดยาเสพติดในแต่ละพื้นที่เพื่อดำเนินการนำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างเข้มข้น แต่เนื่องจากปัจจัยหลายๆด้านนั้น มีการประสานงานกันหลายหน่วยงาน ทั้งฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย ฝ่ายปกครอง ฝ่ายท้องถิ่น ด้านสาธารณสุขด้วย รวมถึงการให้ความร่วมมือของผู้ติดยาเสพติดเอง หรือการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆส่งผลต่อการดำเนิน นำผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการนั้นเป็นไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร

2.ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม เขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้ข้อมูลได้กล่าวว่ายังมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบในหลายส่วนด้วยกันทั้งปัจจัยของด้านราคาของยาเสพติดที่มีราคาถูกทำให้ผู้เสพมีจำนวนมากขึ้นรวมถึงมีความหลากหลายของยาเสพติดมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในพื้นที่นั้นจะประกอบไปด้วยยาบ้า เฮโรอีน กัญชา กระท่อม เป็นต้น เมื่อถามถึงอายุและช่วงวัยของผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าในเขตพื้นที่นั้นผู้ติดยาเสพติดตั้งแต่อายุต่ำกว่า 18 ปีจนถึงช่วงวัยชรามากกว่า 60 ปี และกลุ่มผู้ติดยาเสพติดนั้นยังเป็นคนกลุ่มเดิมและยังมีคนกลุ่มใหม่ที่เพิ่มมากขึ้น

ด้านนโยบายของภาครัฐผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่ายังขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของภาครัฐซึ่งจะประกอบด้วยหลายหน่วยงานด้วยกันเช่นฝ่ายปกครอง ฝ่ายท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข โรงพยาบาล ยังขาดการประสานงานกันให้มีความสอดคล้อง เนื่องจากนโยบายของแต่ละหน่วยงานยังมีการแบ่งแยกกันรวมถึงไม่มีหน่วยงานไหนรับเป็นเจ้าภาพรวมถึงงบประมาณที่ยังขาดแคลนในการดำเนินโครงการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ด้านกฎหมายผู้ให้ข้อมูลในการประชุมกลุ่มมีความเห็นพ้องต้องกันว่านโยบายผู้เสพคือผู้ป่วยของภาครัฐ ทำให้ผู้เสพยาเสพติดไม่มีความเกรงตัวต่อกฎหมายทำให้เกิดการปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ส่วนหนึ่งผู้เสพยาเสพติดที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายก็จะใช้ช่องทางช่องโหว่ทางกฎหมายในการให้การกระทำความผิดของตนเองนั้นไม่เข้าข่ายกระทำความผิดทางกฎหมาย จากการสอบถามข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดถึงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในปัจจุบันนั้น การใช้กฎหมายและนโยบาย ผู้เสพคือผู้ป่วย นั้นทำให้มีผู้เสพที่ต้องการเข้ารับการบำบัดมีจำนวนมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน

ทำให้การดำเนินคดี และการแพร่กระจายของยาเสพติดนั้นมากขึ้น เพราะหากมีปริมาณการครอบครองยาเสพติดที่ต่ำกว่าจำนวนของที่ถูกหมายกำหนดนั้น จากถือว่าเป็นผู้เสพยาเสพติด ซึ่งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันได้ระบความร่วมมือทุกภาคส่วน แต่เนื่องด้วย ขาดแคลนของด้านทรัพยากรในการดำเนินการจัดการจึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทุกพื้นที่

ด้านครอบครัวและสังคมผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่าในหลายชุมชนยังคงมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในชุมชน การได้รับความร่วมมือจากครอบครัวและชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการกำขปัญหาเสพติดในบางชุมชนยังขาดการประสานงานและการดำเนินการแก้ไขยาเสพติดอย่างจริงจัง

ด้านสาธารณสุข ผู้ให้ข้อมูลเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูให้ข้อมูลว่า การให้ข้อมูลของโทษของยาเสพติดและการรณรงค์ในเขตพื้นที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร ความรู้ความเข้าใจของผู้ติดยาเสพติดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นยังอยู่ในระดับต่ำหรือมีความรู้เพียงเล็กน้อย

3. รูปแบบการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี

จากข้อมูลผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มให้ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบรูปแบบการสร้างแผนการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีสู่สังคมโดยแบ่งเป็นประเภทและด้านต่างๆดังนี้

ด้านครอบครัวและสังคมผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มให้ข้อมูลว่าการมีส่วนร่วมของครอบครัวและสังคมในชุมชนในหมู่บ้านนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนเช่นกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นแรงผลักดันในการคัดกรองนำผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูและยังเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ

ด้านการส่งเสริมของภาครัฐหลายพื้นที่ในเขตจังหวัดราชบุรีได้มีการทำโครงการที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอยู่แล้วบ้างรวมถึงเริ่มมีการวางแผนฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนกรณีสูตรสังคม เช่น อำเภอบ้านคา ได้มีการตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยระบบชุมชนบำบัด(CBTx)และต้องมีการร่วมมือจากหลายหน่วยงาน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ออกงบประมาณในการบริหารจัดการทั้งหมดซึ่งได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจและมีการขยายไปอีกหลายตำบลในเขตพื้นที่ตำบลบ้านคา สอดคล้องกับการสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม “1.เน้นการให้ชุมชนเป็นหลักในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 2.ส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อป้องกันการกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2567)และสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กล่าวว่า “ควรมีกระบวนการบำบัดโดย CBTX โดยมีชุมชนเป็นศูนย์การบำบัดและมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน” (ผู้ให้ข้อมูลที่ 6 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2567)

ด้านสาธารณสุขและจิตวิทยาหน่วยงานที่ได้รับหน้าที่ในการดูแลและฟื้นฟูที่ผู้ติดยาเสพติดได้แก่ หน่วยงานสาธารณสุขซึ่งหน่วยงานที่จะมีหน้าที่ดูแลโดยตรงในเขตตำบลต่าง ๆ นั้นได้มอบหมายให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ละตำบลเป็นผู้คัดกรองผู้ติดยาเสพติดโดยแบ่งเป็นหลายระดับหากผู้ป่วยผู้ติดยาเสพติดต้องมีการใช้ยาเพื่อบำบัด หรือมีสภาวะทางจิตจะต้องนำส่งโรงพยาบาลประจำอำเภอหรือเขตคุณั้นๆเพื่อเข้ารับรักษาสภาวะทางจิตและเมื่อสภาวะทางจิตใจของผู้ติดยาเสพติดนั้นกลับมาเป็นปกติทางโรงพยาบาลจะส่งกลับมาให้กับผู้ดูแลในเขตพื้นที่ต่อไปคือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นผู้ฟื้นฟูต่อไป

ด้านศาสนาในหลายพื้นที่ในเขตจังหวัดราชบุรีได้มีการนำหลักความเชื่อหลักธรรมมาใช้ในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา เข้ามาเกี่ยวข้องเพราะมีส่วนช่วยให้ผู้ติดยาเสพติดได้มีการพัฒนาในด้านสภาวะจิตใจเช่น การนั่งสมาธิ การให้พระสงฆ์มาช่วยอบรมและเทศนาสอนธรรมะ การทำบุญตักบาตรเดินตามพระในการบิณฑบาต การเดินจงกรม มาช่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ด้านอาชีพการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ติดยาเสพติดทางผู้ให้ข้อมูลประชุมกลุ่มได้มีความเห็นว่าการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ติดยาเสพติดนั้นจะส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดกับคืนสู่สังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนไม่กลับมาเป็นผู้ติดยาเสพติดซ้ำ เช่นการให้ศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น การให้ความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน การส่งเสริมให้ได้รับเงินทุนจากหน่วยงานของภาครัฐ การส่งเสริมให้ประกอบอาชีพที่สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้รวมถึงการประกอบอาชีพเสริม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า 1) สถานการณ์การฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ในเขตพื้นที่ได้มีการจัดการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในหลายรูปแบบ ทั้งชุมชนบำบัด การนำส่งบำบัดในศูนย์บำบัดของรัฐและเอกชน แต่ยังไม่สามารถลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดลงได้ ในบางพื้นที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอยู่หลายประการ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขจัดการให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลรายงาน World Drug Report 2022 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC : United Nations Office on Drugs and Crime) พบว่าในปี 2563 มีจำนวนประชากรกว่า 284 ล้านคนจากทั่วโลก ในช่วงอายุ 15-64 ปี ที่ติดยาเสพติด ซึ่งคิดเป็น 26% เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับสิบปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ใหญ่รวมถึงใช้ปริมาณที่มากกว่า เช่นเดียวกัน (ภูฟ้าเรสท์โฮม, 2566)

2) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ปัญหาที่พบในพื้นที่ ยังขาดความต่อเนื่องในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การประสานงานของแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนร่วม ปัญหานโยบาย

ของภาครัฐไม่สอดคล้อง การใช้กฎหมายยาเสพติดที่ขัดกับการปฏิบัติ และการขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ รวมถึงการขาดรายได้หรือไม่มีอาชีพเมื่อผ่านการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกลับสู่สังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลนรี และคณะ. (2564) เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการบำบัดรักษายาเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติด ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบำบัดรักษายาเสพติดซ้ำ คือ การไม่มีงานทำร่างกายต้องการยาเสพติด แนวทางในการป้องกันการเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับฟื้นฟูสมรรถภาพคือการให้การช่วยเหลือกลุ่มผู้ติดยาเสพติดซ้ำที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มเปราะบาง กลุ่มที่เสี่ยงต่อการเสพติดยาเสพติดซ้ำและกลุ่มที่เสพยาเสพติดซ้ำหลายครั้งแนวทางการป้องกันการเสพติดซ้ำข้อเสนอแนะการบำบัดรักษาเพื่อป้องกันการเสพติดซ้ำควรครอบคลุมการมีส่วนร่วมของชุมชน ระบบส่งต่อที่เข้มแข็ง และการติดตามผลอย่างเข้มข้น

3) รูปแบบการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จัดให้มีการใช้ชุมชนบำบัดในระดับตำบลโดยมีองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลเป็นดำเนินการและร่วมประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเป็นการต่อยอดจากจากการใช้ชุมชนบำบัดในระดับหมู่บ้าน(CBTx) ซึ่งในระดับหมู่บ้านนั้นยังมีข้อจำกัดในด้านของงบประมาณ และบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทางหรือมีทักษะ จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่มีงบประมาณที่สามารถบริหารจัดการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดได้ อีกทั้งการหาอาชีพให้กับผู้ที่ผ่านการบำบัดเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ เลี้ยงชีพได้ รวมถึงการประสานกับเอกชน การสร้างความเชื่อให้ให้ผ่านการบำบัดและผู้ประกอบการที่รับผู้ผ่านการบำบัดเข้าทำงานนั้นทางหน่วยงานระดับตำบลจะเป็นแรงผลักดันและสร้างความเชื่อมั่นได้ รวมถึงการสร้างเป็นตำบลโมเดลสร้างตำบลสีขาวปลอดยาเสพติดได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นิติยา ฤทธิศรี (2565) ทำการวิจัย รูปแบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง : กรณีศึกษาในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปี 2561 มีผู้ติดยาเสพติดรับการบำบัดคิดเป็นร้อยละ 23.07 ผู้ติดยามีอาการทางจิตสร้างความเดือดร้อนไม่ได้รับการดูแล 2 ราย ยาเสพติดถูกนำเข้ามาโดยกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ปี 2562 นำปัญหามาวิเคราะห์และหาแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง พบผู้ติดยาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 37.50 ผู้ติดยาที่มีอาการทางจิตได้รับการดูแล 1 ราย จาก 2 ราย ปี 2563 นำปัญหามาพัฒนาตามแนวคิดการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)ใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็ง 9 ขั้นตอนร่วมกับกระบวนการบำบัดในชุมชน 4 ขั้นตอน และมาตรการของชุมชน บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด 21 ราย พบว่า ผู้ติดยาเสพติดเปิดเผยตนเองเข้ารับการบำบัด 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.47 (ต้องโทษจำคุก 2 ราย) ผู้ติดยาที่มีอาการทางจิตทุกรายได้รับการรักษา ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดคุณภาพของกระทรวงสาธารณสุข ผู้ผ่านการบำบัดทุกคนไม่กลับไปเสพยาและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านอาชีพการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ติดยาเสพติดทางผู้ให้ข้อมูลประชุมกลุ่มได้มีความเห็นว่าการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ติดยาเสพติดนั้นจะส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดกับคืนสู่สังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนไม่กลับมาเป็นผู้ติดยาเสพติดซ้ำ เช่นการให้ศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น การให้ความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน การส่งเสริมให้ได้รับเงินทุนจากหน่วยงานของ

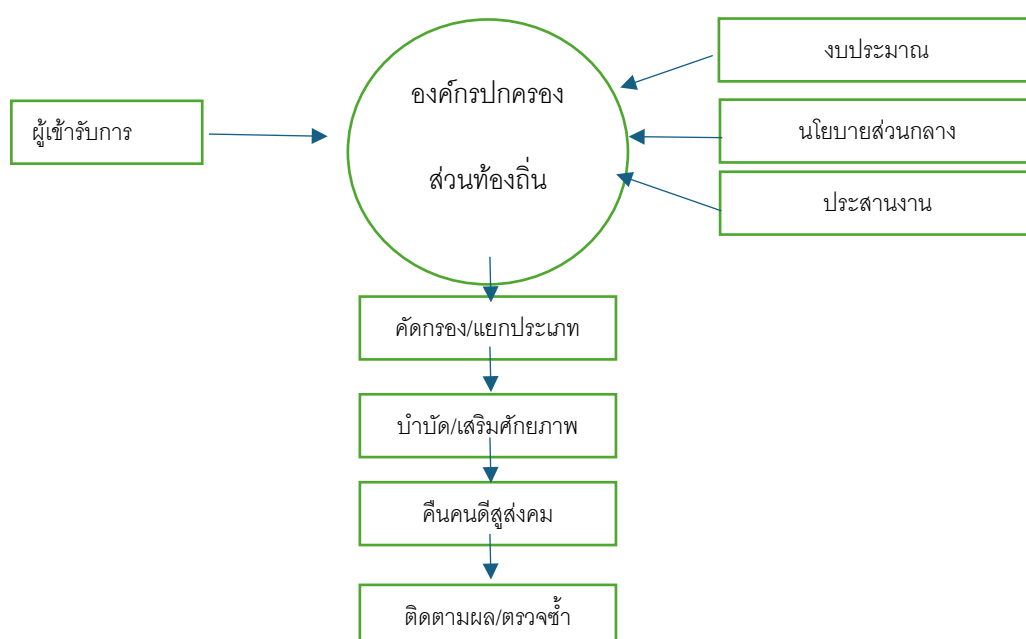
ภาครัฐ การส่งเสริมให้ประกอบอาชีพที่สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้รวมถึงการประกอบอาชีพเสริม

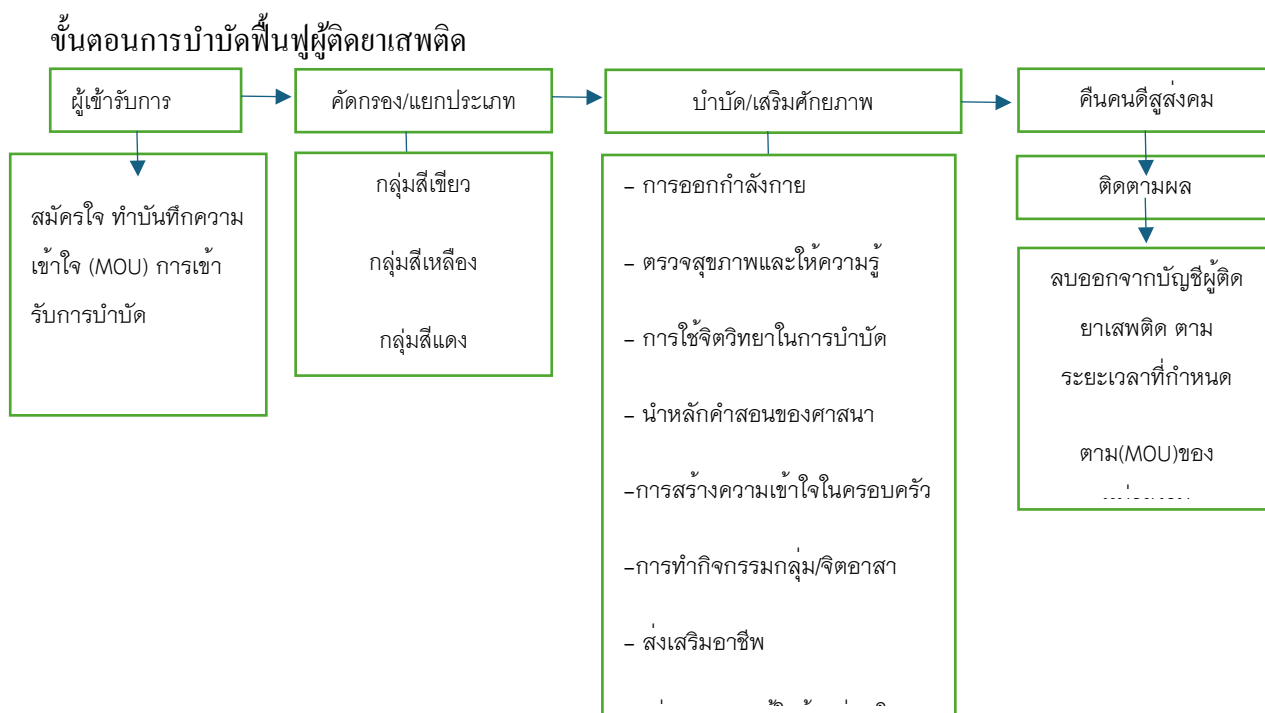
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้ทราบถึงปัญหา แล้วแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี โดยใช้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้เป็นตำบลเข้มแข็งด้านยาเสพติด เป็นนำกระบวนการชุมชนบำบัด(CBTx) มาประยุกต์ใช้ในภาคของระดับตำบล และลดจุดด้อยของการใช้ชุมชนบำบัด(CBTx)ในระดับหมู่บ้าน

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล, เทศบาลตำบล, เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร เป็นองค์กรที่มีจุดเด่นในหลายด้าน

- มีงบประมาณในการบริหารจัดการโครงการขององค์กร
- สถานที่ในการจัดทำโครงการ และความคล่องตัวของการทำงาน
- มีกองงานและบุคลากรที่ครอบคลุมในหลายด้าน เช่น กองสวัสดิการสังคม, กองสาธารณสุข
- การประสานงานที่สามารถประสานงานทั้งในทุกระดับ ระดับล่าง(หมู่บ้าน) ระดับบน(อบจ.) และหน่วยงานอื่นๆ
- การขอการสนับสนุนจากภาคเอกชน เช่น การของบประมาณ, ขอเช่าอบรม ฝึกงาน
- การออกแบบนโยบาย และแนวทางการทำโครงการในระดับตำบล
- การประชาสัมพันธ์ การเป็นกระบอกเสียง ในการเชิญชวน การผลักดัน และความน่าเชื่อถือ

เมื่อมีผู้ติดยาเสพติดรับเข้าโครงการโดยสมัครใจ เข้าทำบันทึกความเข้าใจ(MOU)ยินยอมบำบัด โดยใช้สิทธิรับการดำเนินการจับกุมชั่วคราวและเข้าสู่กระบวนการบำบัด โดยประสานกับทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งตามกระบวนการการฟื้นฟูสมรรถนะผู้ติดยาเสพติด ควรจะมีระยะเวลาที่เหมาะสมและควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ติดยาเสพติดได้ ระยะเวลาที่เหมาะสมควรไม่ต่ำกว่า 6 เดือน (24 ครั้ง) และติดตามผลหลังผ่านการบำบัด 12 เดือน และหลังจากผ่านการติดตามผลจึงลบ รายชื่อออกจากผู้ติดยาเสพติด ซึ่งจะทำให้ไม่มีประวัติการจับกุมหรือมีประวัติเป็นผู้ติดยาเสพติด

สรุป

1) สถานการณ์การฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ในเขตพื้นที่ได้มีการจัดการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในหลายรูปแบบ ทั้งชุมชนบำบัด การนำส่งบำบัดในศูนย์บำบัดของรัฐและเอกชน แต่ยังไม่สามารถลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดลงได้ ในบางพื้นที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอยู่หลายประการ

2) ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ปัญหาที่พบในพื้นที่ ยังขาดความต่อเนื่องในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การประสานงานของแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนร่วม ปัญหานโยบายของภาครัฐไม่สอดคล้อง การใช้กฎหมายยาเสพติดที่ขัดกับการปฏิบัติ และการขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ

3) รูปแบบการจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จัดให้มีการใช้ชุมชนบำบัดในระดับตำบลโดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลเป็นดำเนินการและร่วมประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการวิจัยพบว่าการบำบัดผู้ติดยาเสพติดในเขตพื้นที่นั้น ยังขาดหน่วยงานที่มีงบประมาณในการบริหารจัดการและความต่อเนื่องของการบำบัด ซึ่งทางผู้วิจัยได้เห็นว่าหน่วยงานท้องถิ่นระดับตำบล มีศักยภาพในการบริหารจัดการการบำบัดผู้ติดยาเสพติดได้

ข้อเสนอแนะ

การจัดการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อคืนคนดีกลับสู่สังคมเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ในจะมุ่งเน้นแต่การบำบัดนั้นไม่สามารถทำให้ผู้ติดยาเสพติดลดลง ควรมีการมุ่งเน้นเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชน และโรงเรียน เพื่อลดปริมาณผู้ติดยาเสพติดที่จะเข้าสู่กระบวนการการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

- กุลนรี และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการบำบัดรักษายาเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติด. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2.
- นิตยา ฤทธิศรี. (2565). รูปแบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง: กรณีศึกษาในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2565).
- ภูฟ้าเรสท์โฮม. (2566). ปัญหายาเสพติดในไทยและแนวทางการแก้ไข ปี 2566.
<https://www.phufaresthome.com/blog/drugs-problem-in-thailand-2566/>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด. สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สุทธิ ขวัญเงิน. (2559). หลักการจัดการ. บริษัท ซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด.
- อรรถพล ทมาภีรต์. (2560). ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจโรงพยาบาลตำรวจ. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8.
- Bayat, A. (2015). *Investigating the use of sport as a complimentary mechanism for post medical rehabilitation: towards a post drug rehabilitation re-integration centre for Durban (Doctoral dissertation).*

- Habibović, S. (2021). Preliminary results of doctoral dissertation: Empirical review of EMDR in the process of hospital treatment of opiates addicts. *Psychiatria Danubina*, 33(suppl 1), 29–32.
- Marsch, L. A. (2012). Leveraging technology to enhance addiction treatment and recovery. *Journal of addictive diseases*, 31(3), 313–318.
- Oberemok, A. (2021). *Rehabilitation centres the experimental work on the implementation of the system social-pedagogical support of co-dependent families*. Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka, (67), 41–49.
- Olsen, A. G. (2021). *Opioid addiction: A crime or a health issue? An examination of the diffusion of fatal overdose prevention laws and medicalized drug treatment services*. University of California, Irvine.
- Scott William, G. (1967). *Organization Theory*. Illinois: Richard D. Irwin, Inc.
- SDG MOVE. (2565). รายงานยาเสพติดติดสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การพัฒนาและความท้าทายล่าสุด. <https://www.sdgmove.com/2022/06/24/report-unodc-drug-east-southeast-asia-2022/>